

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ
ΕΝΩΣΗ

IEK

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΘΡΗΣΚΕΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΙΟΥΔΑΙΣΜΟΣ

Η μονοθεϊστική θρησκεία του Ιουδαϊσμού είναι η θρησκευτική πεποίθηση των Εβραίων ανά τον κόσμο με περίπου 15,5 εκατομμύρια πιστούς το 2020, γεγονός που τον κατατάσσει ως δωδέκατη σε τάξη μεγέθους οργανωμένη μονοθεϊστική θρησκεία και μία από τις αρχαιότερες θρησκευτικές παραδόσεις που τελούνται στον σύγχρονο κόσμο.

Ο Ιουδαϊσμός σε όλες τις παραλλαγές του παρέμεινε προσδεδεμένος σε έναν αριθμό θρησκευτικών αρχών, η σημαντικότερη εκ των οποίων είναι η πίστη ότι υπάρχει ένας μοναδικός, παντογνώστης, παντοδύναμος, πανάγαθος, υπερβατικός Θεός, (יהוה), που αποδίδεται στα ελληνικά ως Γιαβέ, ο οποίος δημιούργησε το σύμπαν και συνεχίζει να το κυβερνά. Σύμφωνα με την παραδοσιακή εβραϊκή πίστη, ο Θεός που δημιούργησε τον κόσμο, εγκαθίδρυσε μια διαθήκη με τον εβραϊκό λαό, και τού αποκάλυψε τους νόμους Του και τις εντολές Του με τη μορφή της Τορά (συνήθως αναφέρεται και ως "Μωσαϊκός Νόμος").

ΒΑΣΙΚΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΕΣ

Η Ιουδαϊκή πίστη εκφράζεται σε 13 άρθρα:

- Πίστη στην ύπαρξη του Θεού.
- Πίστη στη μοναδικότητα του Θεού.
- Πίστη στο άυλο του Θεού.
- Πίστη στην αιωνιότητα του Θεού.
- Πίστη στη λατρεία του Θεού και μόνο.
- Πίστη στην παντογνωσία του Θεού.
- Πίστη στους προφήτες.
- Πίστη στην αποκάλυψη της Τορά.
- Πίστη στην ανωτερότητα του Μωσή έναντι των άλλων προφητών.
- Πίστη στην ανταμοιβή και την τιμωρία.
- Πίστη στη μη δυνατότητα αλλαγής της Τορά.
- Πίστη στην έλευση του Μεσσία.
- Πίστη στην ανάσταση των νεκρών.

Ο Δεκάλογος, που αποκαλύφθηκε στο Μωσή επί του όρους Σινά, αποτελεί τον πυρήνα των αυστηρά τηρούμενων κανόνων του Ιουδαϊσμού. Η βάση της ιουδαϊκής ζωής απορρέει από τις 613 εντολές που καταγράφονται στην Πεντάτευχο.

Το Τέλος του Κόσμου (ή «τέλος των ημερών») θα έρθει το 2240, δηλαδή 6000 χρόνια μετά τη δημιουργία του κόσμου, σύμφωνα με το εβραϊκό ημερολόγιο. Μετά το έτος 6000 (κατά

το εβραϊκό ημερολόγιο), η έβδομη χιλιετία θα είναι μια εποχή αγιότητας, γαλήνης, πνευματικής ζωής και παγκόσμιας ειρήνης, όπου όλοι οι άνθρωποι θα γνωρίζουν το Θεό άμεσα.

ΤΑ ΙΕΡΑ ΒΙΒΛΙΑ

Η **Τανάκ** δηλαδή η Βίβλος αποτελεί τη συλλογή των Εβραϊκών κειμένων που αποκαλύφθηκαν και παραδόθηκαν στα εβραϊκά. Περιλαμβάνει 24 βιβλία τα οποία διακρίνονται σε τρία τμήματα:

- ✓ **Τορά** (תורה) ή Πεντάτευχος (Γένεσις, Έξοδος, Λευιτικόν, Αριθμοί, Δευτερονόμιον)
- ✓ **Νεβείμ** ή Προφήτες (προφητικά γραπτά)
- ✓ **Κεθουβείμ** (כתובים) ή Αγιόγραφα (Ψαλμοί, Θρήνοι, Παροιμίες, Ιώβ, Εκκλησιαστής, Άσμα Ασμάτων κ.α.)

ΕΒΡΑΪΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ

Ταλμούδ

Το **Ταλμούδ** είναι μια ογκώδης, εξωβιβλική συλλογή εβραϊκών κειμένων, προϊόν του μεσαιωνικού Ιουδαϊσμού, που αποτελεί τη συνέ-χεια της ιουδαϊκής Βίβλου και περιλαμβάνει όχι μόνο κείμενα που αφορούν την ερμηνεία του μωσαϊκού Νόμου αλλά και ποικίλο άλλο υλικό, νομικό, θεολογικό, ηθικό, επιστημονικό, ιστορικό, λαογραφικό κ.λπ. έχοντας έτσι και εγκυκλοπαιδικό χαρακτήρα. Μετά τον μωσαϊκό Νόμο, είναι το έργο που επέδρασε όσο κανένα άλλο στη ζωή και τη σκέψη του ιουδαϊσμού.

Υπάρχουν δυο Ταλμούδ:

- Το **Ταλμούδ της Βαβυλώνας**, που είναι το μεγαλύτερο σε έκταση από τα δύο (περίπου τέσσερις φορές μεγαλύτερο) και πολύ πλουσιότερο σε περιεχόμενο. Γράφτηκε στις εβραϊκές σχολές της Βαβυλώνας στην αραμαϊκή γλώσσα και ολοκληρώθηκε περίπου το 400 μ.Χ.
- Το **Ταλμούδ της Ιερουσαλήμ** ή Παλαιστινιακό, είναι μικρότερο σε έκταση από το Ταλμούδ της Βαβυλώνας και θεωρείται υποδεέστερο του. Είναι γραμμένο στα αραμαϊκά και δίνει χρήσιμες πληροφορίες για τη ζωή των Εβραίων της Παλαιστίνης τους πρώτους πέντε μετά Χριστόν αιώνες. Ολοκληρώθηκε περίπου το 500 μ.Χ.

Τα δυο Ταλμούδ, αποτελούνται από δύο βασικά τμήματα:

- ✚ Τη **Μισνά**, που είναι μια συλλογή, αρχικά προφορικών νόμων, από περίπου 120 νομοδιδάσκαλους, που συμπληρώνουν και υπομνηματίζουν τους γραπτούς νόμους. Η κωδικοποίησή της ολοκληρώθηκε γύρω στις αρχές του 3ου αιώνα μ.Χ. Κάθε διδασκαλία που δεν περιλαμβάνεται στη *Μισνά* ονομάστηκε **Βαραγθά** (=η "εκτός") και δηλώνει τους προφορικούς νόμους που έμειναν εκτός *Μισνά*.
- ✚ Την **Γκεμαρά**, που σημαίνει *τελείωση* ή *ολοκλήρωση*. Είναι ένα είδος υπομνήματος στη *Μισνά*. Καθώς στην πορεία του χρόνου, έγινε κατανοητό πως η *Μισνά* δεν ήταν

αρκετή για να καλύψει τις μεταβαλλόμενες καταστάσεις που απαιτούσαν περαιτέρω επεξεργασία και ερμηνεία, αυτό έγινε στο δεύτερο τμήμα του Ταλμιούδ που λέγεται *Γκεμαρά*.

Τέλος, υπάρχουν και το Μιντράς, το οποίο γράφηκε μεταξύ 2^{ου} και 12^{ου} μ. Χ. αιώνα, κι αποτελεί το ραβινικό σχολιασμό της Τορά. Διαιρείται σε: Μιντράς Αλαγά, όπου πραγματεύεται τα νομικά παραγγέλματα και σε Μιντράς Αγκαντά, το οποίο ασχολείται με τις ηθικές πτυχές της εβραϊκής παράδοσης.

Εθνοτικές ομάδες

Οι ευρύτερα χρησιμοποιούμενοι όροι σήμερα για την περιγραφή των εθνοτικών ομάδων των Εβραίων είναι οι εξής:

➤ Ασκεναζίτες.

Σημαίνει «Γερμανοί» στα εβραϊκά, υποδηλώνοντας την Κεντρική Ευρώπη ως βάση αυτού του εβραϊκού στοιχείου. Αποτελούν την πλειοψηφία στο Ισραήλ.

➤ Σεφαρδίτες, ή Σεφαρντίμ (ספרדים)

Ονομάζονται οι Εβραίοι που κατάγονται από την Ιβηρική Χερσόνησο, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που εκδιώχτηκαν από την Ισπανία κατόπιν εντολής των Καθολικών μοναρχών Φερδινάνδου και Ισαβέλλας (όπως καταγράφεται στο διάταγμα της Αλάμπρας το 1492) και από την Πορτογαλία κατόπιν εντολής του Βασιλιά Μανιουέλ το 1497. Οι Σεφαρδίτες εγκαταστάθηκαν στην τότε Οθωμανική Αυτοκρατορία (κυρίως στη Θεσσαλονίκη) και σε άλλα μέρη του κόσμου τον 15^ο αιώνα μετά από το διωγμό τους από την Ισπανία.

➤ Μεταρρυθμιστές

Εμφανίστηκαν κατά τον 19^ο αιώνα, όταν, δηλαδή οι Εβραίοι άρχισαν να επηρεάζονται από τις κοινωνίες των ευρωπαϊκών χωρών στις οποίες ζούσαν. Υποστηρίζουν ότι η ιουδαϊκή θρησκεία πρέπει να εκσυγχρονιστεί και ότι ο Νόμος δεν πρέπει να ερμηνεύεται ως κατάλογος περιορισμών, αλλά ως σύνολο γενικών προσανατολισμών. Οι Εβραίοι σήμερα ερμηνεύουν την πίστη τους με πολλούς και διαφορετικούς τρόπους, είτε ως αυστηρά ορθόδοξη είτε ως απόλυτα κοσμική.

Εβραϊκές γλώσσες

Η Γίντις ή Γερμανοεβραϊκή (ג'ידיש) είναι η γλώσσα που μιλούσαν οι Εβραίοι Ασκενάζι (Ashkenazi), της κεντρικής και βόρειας Ευρώπης. Αναπτύχθηκε ως μια συγχώνευση από γερμανικές διαλέκτους της κεντρικής Ευρώπης με την εβραϊκή, την αραμαϊκή, τις σλαβικές γλώσσες αλλά και από κατάλοιπα ρομανικών γλωσσών. Η Γίντις χρησιμοποιεί το εβραϊκό αλφάβητο και ήταν η γλώσσα που μιλούσε ο μεγαλύτερος αριθμός Εβραίων. Μετά τη σύσταση του Εβραϊκού κράτους τέθηκε θέμα ποια θα ήταν η επίσημη γλώσσα και πολλοί υποστήριζαν ότι θα έπρεπε να είναι η Γίντις.

Τα Εβραϊκά είναι η ιερή (ή λειτουργική) γλώσσα του Ιουδαϊσμού (αναφερόμενη ως λασόν χα κοντές, «η αγία γλώσσα»). Η αναβίωση έγινε από τον Ελιέζερ Μπεν Γεχούντα, ο οποίος

πήγε στην Παλαιστίνη το 1881, σε μια εποχή που κανείς δεν μιλούσε την εβραϊκή γλώσσα.

Η **Λαντίνο** είναι η ιστορική γλώσσα πολλών Σαραδιτών Εβραίων, όπως των Ελληνοεβραίων. Αποτελεί ιουδαιοϊσπανική διάλεκτο, η οποία είναι βασισμένη επάνω στις μεσαιωνικές ιβηρικές διαλέκτους.

Οι Εβραίοι της Διασποράς (εκτός Ισραήλ) σήμερα μιλούν τις **τοπικές γλώσσες** των χωρών τους.

ΤΕΛΕΤΕΣ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ

Τελετές μύησης.

1. Την **περιτομή**: Στην Παλαιά Διαθήκη, ο Θεός ζητά από τον Αβραάμ να περιμηθεί και να περιμήσει τους απογόνους και τους δούλους του ως απόδειξη της συμφωνίας που συνάπτει ο Θεός με τον Ισραήλ. Έτσι, οκτώ μέρες μετά τη γέννησή τους, όλα τα αγόρια υποβάλλονται σε περιτομή. Η περιτομή γιορτάζεται τελετουργικά με ένα εορταστικό γεύμα.
2. Τη **Μπάρ Μιτσβά** (τελετή εισόδου στην ηλικία άσκησης των θρησκευτικών καθηκόντων) στη διάρκεια του 13^{ου} έτους της ηλικίας ενός παιδιού.

Κηδεία.

Ο Εβραίος νεκρός πρέπει να θάβεται το συντομότερο δυνατό μετά το θάνατό του. Το σώμα του νεκρού πρέπει να είναι ντυμένο στα λευκά. Η ταρίχευση και η αποτέφρωση των νεκρών απαγορεύονται. Σύμφωνα με τους Εβραίους, το σώμα πρέπει να μένει μέσα στη γη για πάντα.

Σάββατο.

Η έβδομη ημέρα της εβδομάδας (Σαμπάτ) είναι αφιερωμένη στην ανάπαυση, την προσευχή και τη μελέτη. Γενικά όμως κάθε θρησκευόμενος Εβραίος προσεύχεται μόνος ή από κοινού τρεις φορές την ημέρα.

ΕΟΡΤΕΣ

Ρος Ασανά: Η εβραϊκή πρωτοχρονιά. Κυριολεκτικά σημαίνει η Κεφαλή του Χρόνου και είναι η πρώτη χρονικά από τις Ημέρες του Έτους.

Γιομ Κιπούρ: Η ημέρα της Εξιλέωσης είναι η πιο ιερή μέρα για τους Εβραίους. Είναι ημέρα σκέψης, προσευχής και νηστείας. Το Γιόμ-Κιπούρ εξιλεύει για αμαρτήματα μόνο απέναντι στο Θεό και όχι για τις άσχημες πράξεις μας απέναντι στους συνανθρώπους μας. Γι' αυτό και είναι σημαντικό πριν το Γιόμ-Κιπούρ, να ζητούν συγγνώμη και συγχώρεση από συγγενείς, φίλους και γνωστούς, πριν κληθούν να ζητήσουν τη συγγνώμη του ίδιου του Θεού προς το πρόσωπό τους.

Σουκότ: Η γιορτή της Σκηνοπηγίας.

Χανουκά: Το Χανουκά, η Γιορτή των Φώτων γιορτάζεται κάθε χρόνο στις 25 του Εβραϊκού μήνα Κισλέβ και διαρκεί οκτώ ημέρες. Εορτάζεται η νίκη των Εβραίων επί των ελλήνικών στρατευμάτων του Αντίοχου του Επιφανούς και η σφαγή των Ελλήνων που

κατοικούσαν στην Παλαιστίνη. Ωστόσο κάτι τέτοιο δεν επιβεβαιώνεται από τους Έλληνες και Ρωμαίους ιστορικούς. Πιθανότατα επρόκειτο για περιορισμένη εξέγερση σε κάποια επαρχία της Ιουδαίας. Όλα τα μέλη κάθε Εβραϊκής οικογένειας πρέπει να είναι παρόντα στο άναμμα της εννεάφωτης λυχνίας Χανουκιά, η οποία πρέπει να τοποθετείται ή μπροστά από ένα παράθυρο ή δίπλα στην είσοδο του σπιτιού έτσι ώστε να είναι ορατή από το δρόμο. Αυτό συμβολίζει ότι δεν πρέπει να «κρατούν» το φως μόνο για αυτούς αλλά πρέπει να το διαδίδουν.

Πέσαχ: Το Πέσαχ/Πάσχα είναι η γιορτή των Αζύμων. Σε ό,τι αφορά τον ιστορικό χαρακτήρα, το Πέσαχ γιορτάζουν την Έξοδο των Εβραίων από την Αίγυπτο και την απελευθέρωση τους ύστερα από μακρόχρονη δουλεία. Η λέξη «πέσαχ» σημαίνει «προσπερνώ» και αναφέρεται στο πέρασμα του Θεού πάνω από τα σπίτια των Εβραίων, όταν θανάτωσε όλα τα πρωτότοκα παιδιά των Αιγυπτίων.

Σαβουότ: Η γιορτή της Πεντηκοστής σε ανάμνηση της παράδοσης της Τορά στο Όρος Σινά. Στις 7 εβδομάδες μετά το Πέσαχ.

ΔΙΑΤΡΟΦΗ

Οι νόμοι του Κασσρούτ (τροφές που επιτρέπονται, τρόπος ετοιμασίας κλπ.) όπως αναφέρονται και στην εβραϊκή Βίβλο.

Κρέας

Σύμφωνα με την Τορά, πρέπει να τρώμε μόνο τα ζώα κασσέρ τα οποία:

- έχουν χωριστές σπλές
- είναι μηρυκαστικά

Σε αυτά περιλαμβάνονται η αγελάδα, το πρόβατο και το ελάφι, ενώ εξαιρούνται ο χοίρος, το άλογο και το κουνέλι. Επιπλέον, το ζώο θα πρέπει να θανατώνεται με ειδικό τρόπο, που ονομάζεται Σεχιτά, ο οποίος περιγράφεται στην Τορά. Η Σεχιτά είναι η πιο γρήγορη και λιγότερο οδυνηρή μέθοδος θανάτωσης ενός ζώου. Ένας ειδικευμένος Εβραίος, ο Σοχέτ, που ξέρει όλους τους νόμους της Σεχιτά, πρέπει να θανατώσει το ζώο. Αφού θανατωθεί το ζώο, ο Σοχέτ ελέγχει αν υπάρχουν καθόλου σημάδια αρρώστιας. Εάν βρεθεί κάποιο, το ζώο δηλώνεται Τρεϊφά (δηλαδή δε θα ζούσε λόγω του προβλήματος) και δεν είναι κασσέρ. Εκτός από το γεγονός ότι τα ζώα και τα πουλερικά πρέπει να θανατώνονται από τον Σοχέτ, στην Τορά αναφέρεται η εντολή ότι θα πρέπει να απομακρύνεται όλο το αίμα από το νεκρό ζώο. Αυτό γίνεται μέσω του αλατίσματος. Το ζώο πλένεται και μουσκεύεται, και στη συνέχεια ρίχνεται αλάτι σε όλα τα μέρη του κρέατος το οποίο παραμένει έτσι για μία ώρα. Το αλάτι στραγγίζει το κρέας από το αίμα το οποίο στη συνέχεια ξεπλένεται. Μόνο μετά το αλάτισμα το κρέας είναι κατάλληλο για κατανάλωση. Ορισμένα λίπη και φλέβες πρέπει να απομακρύνονται από ένα ζώο προτού αυτό καταναλωθεί. Αυτή η διαδικασία απομάκρυνσης ονομάζεται Νικούρ.

Ψάρια

Τα ψάρια κοσσέρ πρέπει να έχουν πτερύγια και λέπια. Ένα ψάρι που δεν έχει πτερύγια και λέπια δεν είναι κοσσέρ. Εάν υπάρχει κάποια αμφιβολία μπορεί να ζητηθεί η συμβουλή ενός ραββίνου. Γαρίδες, καβούρια και γενικώς τα θαλασσινά, δεν είναι κοσσέρ.

Γάλα

Το γάλα είναι κοσσέρ μόνο αν προέρχεται από ζώο κοσσέρ. Πολλοί ορθόδοξοι Εβραίοι ωστόσο, πίνουν μόνο γάλα που έχει ελεγχθεί, δηλαδή ένας Μασσγκιάχ (επόπτης) είναι παρών στην όλη διαδικασία για να βεβαιωθεί ότι το γάλα που συσκευάζεται είναι αγελαδινό και δεν αναμιγνύεται με κάποιο άλλο. Αυτό το γάλα ονομάζεται Χαλάβ Γισραέλ.

Αυγά

Μόνο τα αυγά που προέρχονται από πουλιά και πουλερικά κοσσέρ, είναι κοσσέρ. Συνήθως τα αυγά κοσσέρ είναι στρογγυλά στη μία άκρη και μυτερά στην άλλη (ενώ τα αυγά μη κοσσέρ είναι τελείως στρογγυλά). Τα αυγά πρέπει να ελέγχονται για κηλίδες αίματος. Εάν βρεθεί μία τέτοια κηλίδα, το αυγό πρέπει να πεταχτεί.

Ψωμί

Πολλοί Εβραίοι τρώνε μόνο ψωμί που έχει παρασκευαστεί από Εβραίο. Αυτό ονομάζεται Πατ (ψωμί) Γισραέλ.

Κρέας και Γάλα

Σύμφωνα με την Τορά πρέπει να:

- Μην καταναλώνουμε ταυτόχρονα κρέας και γαλακτοκομικά.
- Μην τα μαγειρεύουμε μαζί.

Επίσης για να μην ανακατεύονται στο στομάχι, όταν φάμε σκληρό τυρί (που αργεί να χωνευτεί) πρέπει να περιμένουμε έξι ώρες προτού να φάμε κρέας. Εάν πιούμε γάλα ή φάμε μαλακό τυρί, γιαούρτι κλπ., (που χωνεύονται γρήγορα) πρέπει να περιμένουμε μόνο μία ώρα προτού να φάμε κρέας.

Παρέβ

Το παρέβ δεν σημαίνει ούτε γάλα ούτε κρέας. Τα λαχανικά είναι παρέβ και μπορούμε να τα συνδυάσουμε με κρέας ή γάλα. Καθένας θα πρέπει να έχει ιδέα εάν οι τροφές ανήκουν στα γαλακτοκομικά (χαλαβί), στα κρεατικά (μπεσαρί), ή στα παρέβ. (Εάν για παράδειγμα κάποιος έφαγε στις 6 μμ. μια μπριζόλα για δείπνο, δεν θα πρέπει να πει τσάι με γάλα στις 8μμ.)